

A VESZPRÉMI SZÉKESKÁPTALAN LEVÉLTÁRA.

A veszprémi káptalan magán- és országos levéltára 1908-ig a székesegyház sekrestyéjének emeleti helyiségében őriztetett. 1903-ban a káptalan dr. Lukcsics József püspöki könyvtárost megbízta annak rendezésével. A rendezés megtörténte után a káptalan az egyházmegye hivatalos lapjában, a Veszprémi Hirlap 1903. évi évfolyamának 39. számában a következő értesítést tette közzé:

„A rendezés a modern, a hazai országos levéltárban is szokásos módszer szerint történt. Az általános történeti fontosságú oklevelek kronológiailag, mindegyik külön-külön borítékban, a belső tartalomnak megfelelő jelzésekkel (szignatúrákkal) ellátva lettek elhelyezve a dobozokban. Megfelelő eredménye lett dr. Lukcsics fáradságos munkájának. A káptalan magánlevéltára kronológiailag rendezett okleveleinek száma, melyek a káptalan multjára vonatkoznak: 2361. Ugyanennyire rúgnak a XVIII. század második s a XIX. század első feléből származó okiratok, melyek tárgyilagos, birtokok szerint összeállított sorrendben lettek rendezve. Nevezetes tény, hogy a mohácsi vész előtt kelt oklevelek száma 982, köztük Árpádház-kori 150, Anjou-kori 259, Zsigmond-korabeli 243, Mátyás-korabeli 154. A legrégebbi oklevél 1079-ből ered, melyben Guttlen végrendeletileg különféle javakat hagy Palóznakon a veszprémi székesegyháznak. A magánlevéltárban külön sorozat gyanánt foglalnak helyet a veszprémi püspökségre vonatkozó oklevelek, melyeknek száma 929. Ezek közül az 1526 előtti 632. A magánlevéltár mohácsi vész előtti oklevelei tehát összesen 1614 darabot tesznek ki. A káptalannak másik, vagyis hiteleshelyi (országos) levéltára hasonlóan gazdag. Az oklevelek azonban, melyek a multban szerepelt egyes családok birtokviszonyait tekintik, jobbára a későbbi századokból származnak. A mohácsi vész előttiéik száma 222. Az itt elhelyezett s őrzött oklevelek száma közel 6000. A két levéltár anyagáról s egyes okleveleiről az útmutatást s a felvilágosítást a rendezéssel egybehangzóan kiigazított elenchusok adják meg.“

E statisztikaszzerű ismertetésből két dolog tűnik ki, és pedig, hogy a veszprémi káptalani levéltár egyike leggazdagabb egyházi és hiteleshelyi levéltárainknak és hogy a levéltár az 1903. évet megelőzőleg is rendezve volt. Középkori anyagának gazdagságát csodálnunk kell, mivel ismerjük székhelyének, Veszprémnek történetét. Veszprémet Kun László alatt a Németujváriak égetik fel, a káptalan a XVI. században a törökök miatt volt kénytelen menekülni s levéltárát is el kellett szállítania. A XVIII. század elején pedig Heister császári generális majdnem kipusztítja a csak közel száz éve, 1630-ban restaurált káptalant. Hogy annyi elemi és emberi csapáson át is megőrizve látjuk a levéltárat, a mindenkori káptalan gondoskodásának tudhatjuk be.

A levéltár minden valószínűség szerint kezdettől egész 1908-ig — eltekintve a XVI. század második felétől és a XVII. elejétől — a székesegyház sekrestyéjének emeleti helyiségeiben nyert elhelyezést, külön az országos és külön a magánlevéltár. 1908-ban azonban, amidőn a székesegyház restaurálása megkezdődött, a káptalani levéltár az egyházmegyei alapítványi hivatal régi helyiségeibe, majd 1930-ban mai otthonába, a szemináriummal szemben levő kanonoki házba került.

A levéltár, mint fentebb már jeleztük, két részből áll: hiteleshelyi és magánlevéltárból. Az elsőt a XVIII. század végén és a XIX. század közepén, a másodikat a XVIII. század végén, majd a XIX. elején rendezték, nem említve, hogy a hiteleshelyi okleveles anyagot már előbb is bizonyos — hivatalos használatra alkalmas — rendben tartották. Az 1903. évi rendezés főleg az anyag átrendezésében, az iratoknak a modern elvek szerinti elhelyezésében és vele kapcsolatban az elenchesok átjavításában merült ki.

A levéltár főgondviselője természetesen a mindenkori lector-kanonok s mivel most ezen állás jövedelmét más célra rezerválták, lector hiányában a káptalan saját kebeléből kiküldött tag által végzi a levéltár feletti ügyeletet. A levéltár kezelője pedig a káptalan által felkért, arra alkalmas egyházi személy.¹

A fentebbiek szerint tehát a veszprémi káptalani levéltár anyaga háromféle: A) hiteleshelyi levéltár, B) magánlevéltár és C) letét.

¹ Jelenleg dr. Gutheil Jenő teológiai tanár.

A) Hiteleshelyi (országos) levéltár.

Anyaga a káptalan hiteleshelyi működésének okleveles maradványa.

A veszprémi káptalan hiteleshelyi működésével foglalkozni itt nem kívánunk ugyan, a levéltár iratanyagának alapján mégis megjegyezhetjük azt, hogy a káptalan hiteleshelyi működése a XVII. és XVIII. század folyamán az egész veszprémi egyházmegyére kiterjedt, mégis inkább csak azok fordultak a káptalanhoz, akiknek lakóhelyéhez a hiteleshelyek közül ez esett legközelebb, vagy akiknek más, különösebb okuk volt rá.

A hiteleshelyi levéltár egyébként két csoportra tagozódik: I. Iratok, oklevelek és II. Jegyzőkönyvek csoportjára. Az Iratok és oklevelek csoportjába látjuk beosztva mindazon iratanyagokat, melyek a középkori hiteleshelyi levéltárból fennmaradtak, vagy amelyeket a káptalan 1635-ben újra kezdett hiteleshelyi működésével kapcsolatban hozzá intéztek, vagy nála deponáltak. A hiteleshelyi levéltárban elhelyezett iratokról 1816-ban készítettek katalógust, mely az alábbi csoportok alá sorozva, regesztaszzerűleg értesít bennünket az anyagról. E csoportok: 1. *Literalia instrumenta regnicolarum familiarum respicientia*, 2. *Metales*, 3. *Armales*, 4. *donationales* és *testificationes nobilitatis*, 5. *Literae statutoriales*, 6. *Mandata praeceptorio-requisitoria*, 7. *Testamenta ecclesiasticorum*, 8. *Testamenta secularium*, 9. *De decimis episcopaliibus et capituli*, 10. *Miscellanea*.

1. *Literalia instrumenta*.²

Mint már említettem, a káptalan levéltárában őrzött iratok minőségük szerint nagyon vegyesek, *contradictiók*, *házeladások*, *statutiók*, *birtokügyek* stb. Az ezen csoportba osztott iratok egy 24 fiókos tölgyfaszekrényben vannak elhelyezve, úgyhogy az iratok a bennük szereplő *helységek*, illetve családnevek betűrendjében katalogizálva, a megfelelő betűvel ellátott fiókban s azon belül időrendben kezeltetnek.

Mivel nagyobbrészüket a káptalan hiteleshelyi működési terrénján lakó nemesek ügyei, az ismertetésnél, melyben szintén a helynevekre fektetjük a súlyt, a Veszprém körzeté-

² Katalógusának címe: „*Elenchus literalium instrumentorum regnicolarum familias respicientium iuxta locorum et possessionum nomina per capsulas litera alphabetica repositum in archivo publico capituli Vesprimensis reperibilium.*“

ben fekvő birtokoknál megyéjüket nem jelezzük. Az ide tartozó 374 darab oklevél és irat a következő városok és falvak történetéhez szolgáltat adalékot:

Capsula A.

Abrasz (év n., kkori), Ajka (Hosszúkresténnyel, 1475), Alba (azaz Székesfehérvár, 1258: keresztések, 1292: comes, 1328: házeladás, 1430: kápt. privileg., 1474: várépítés, 1482: kápt. iurisdiction, 1494: egyházprivileg., 1542: oltáralap., év n.: kápt. a veszprémvölgyi apácák kérésére ottani ppököt idézi), Anyos familia (1725), Arács (Szőlőssel, 1542), Arki-bányászöröcsök (1299), Árokkeszi (Szentpéterfalvával, 1464), Aszófő (Kövesddel, Örményessel, 1427, Apáti- és Tihannal, 1671), Asszonyfa (Bodrog megyében, 1331; Paloznakkal, 1338), Asszonyfalva (Mezőlakkkal és Barakonyházával, 1520; egyedül, 1641; Zambó családdal, 1687, 1691), Atád (Orczi, Inke, 1738).

Capsula B.

Bagamir (Bihar megyében, 1367), Bagota (1663), Balasgelese (B.-ülése, Veszprém megyében, 1382), Bánkfalva (év n., kkori), Baranya m. (1693), Bárd (1214), Békafole (pilisi kv., 1290), Bele (Bebeg, Belegvet és Berén, 1220), Bér (Pakod, Mise-Bor, Tilaj és Pacsa, 1669), Berench (Bathonch és Kulik, 1260), Nagyberzseny (1727), Bessennyői birtokok (1580), Bogdány p. (1642), Bokonok-i Márk mester erdeje (év n., kkori), Bolhás (Angyán, Gyöngöd és Bogárd veszprémmegyei puszták, 1714), Borostyán (Pozsega vármegyében, 1371), Kis- és Nagybozsok (1742), Bozsok (1643), Bögöt (Vas megyében, 1571), Buda (1322, 1334, 1427, 1454, 1494, 1524-ből 2 darab), Budaháza (Korpáló, Horka, 1568), Bük (Zalában, 1564), Byak (Ják, Vas megyében, 1564).

Capsula C.

Csab (1484, 1574), Csabkeszi (1332), Csajág (1418, 1650), Csakla (Chaalha, Nyumbereg-, Lula-, Kapol-, Zich-, Endréd-, Zamárd-, Köröshegy-, Kup-, Csepel, Ugol-, Egrus-, Baka- és Kerekivel, 1506), Csat (1600), Csatári apátság (1650), Cheged (1464), Chemege szőlő (1293), Csobáncz vára (1668-ból, 2 darab), Csolta (1417), Csomerke (Tapolca, év n.), Csopak (Antalfa, 1733, egyedül év n.), Csumbai Póka család (1293).

Capsula D.

Deák cs. (czyaki f., Vas m., 1547), Devecser (Csoron cs., 1565), Dinnyés (1750), Diszely (év n., és 1329), Doba (1682), Dörgicse (1225, 1228), Dörögd (1339, 1750), Dubova (Turóc m., Borezfalvával, 1514).

Capsula E.

Egerszeg (év n., 1592, 1594), Egres 1505—1527, 4 drb), Enying (1346), Eperjes (1558—1603, 2 drb), Eöcs (Veszprém m., 1359, 1730—1742, 3 drb), Eörs (1236—1480, 3 drb), Eörsi prépostság és Felsőeörs (1518—1756, 5 drb), Alsóeörs (1313, 1660—1666, 3 darab), Ereszthemen (1469), Ercsi (1673), Esztrgom (1388).

Capsula F.

Faisz (1437—1438, 3 drb), Füred (1320—1420, 2 drb).

Capsula G.

Galsa (1610—1612, 3 drb), Gelefölde (Csatárral, 1466), Gergelyi (1632—1637, 2 drb), Gerse (Petheő cs., 1390—1496, 2 drb), Geycha (Pesttel és Kerepessel, 1291), Grech (1239), Gussenstadt (1735), Gyák (Vas m., 1549), Gyömöre (1620—1629, 2 drb).

Capsula H.

Haholt (1363), Haláp (1563), Nagy- és Kishany (1391, 1730, 3 drb), Hénháza (Adásztevellel, 1737), Hermánfalva (Felsőnémetfalval, 1570), Hetés (1739), Hidegkút (év n.), Homokkomár (Szentmiklóssal, Semjénföldével, Alsó- és Felső-lakkal, Poroggal, 1579), Horváth cs. (Beled sopronmegyei falval, 1686).

Capsula I.

Ieömüke (1295), Inta (1543), Izsákfalva (1546).

Capsula K.

Kál, Köveskál (1370—1594, 4 drb), Káld (1491), Kamond (1570), Kanizsa (Berzencze, Babolcsa, Sziget, Pécs, Siklós stb., 1668), Kapornok (1546), Karácsonfalva (1469—1623, 2 drb), Karodvölgye (Vas m., 1498), Kék (1268—1320, 3 drb), Keszthely (Tátikával, év n.), Kisberzsény (1753), Kisfalud (Vas m., 1669), Kisjenő (Felsőkeszível, 1420), Kissennyé (Szecsőddel stb., Vas m., 1669), Kobi

(Csepel, Szentgál, 1672), Kopács (Vas m., 1503), Korothna vár (1518), Kökeháza (1509), Körmend (1678—1683, 3 drb), Köröskút (1523), Kövesd (Sopron m., 1700—1718, 3 drb), Kovácsi (1230—1292, 2 drb), Kovászna (1290).

Capsula L.

Ladány (1740), Lak (Somogy m., 1723), Lepsény (1718), Limba (Abauj m., 1370), Lövöld (1672), Lippa (Zala m., 1478, 3 drb), Liszkó (Zala m., 1588).

Capsula M.

Malomsár és Sár (Veszprém m., 1469), Maros (1739), Marótfölde p. (Ujlakkal, Ugocsában, 1455), Megyer (Kápolnásnyék, Fertőfenék, Nyék, Pettend stb., 1656), Megyer (Zalában, év n., 1 drb), Megyes (1608), Mérő (Somogy m., Tokaj, Szenna, Bád stb., 1446—1485, 8 drb), Mórocshely (Magasival, Somogyban, 1519).

Capsula N.

Nagybánya (1492), Nagydém (Lovászpatonával, Répással stb., 1498), Nagykapoly (Kiskapollyal és Alsó- és Felsőendréddelel, 1626), Németi (1270), Neszelei (1572), Nezde (Szárszóval, 1628), Nivek (1335, 2 drb), Nyilasföld (és terra Ducatus, a Bakonyban, 1290), Nyirád (Bodonnal, 1406), Nyitra vár és város (1620—1715, 2 drb), Nyur (az esztergomi érsek szőlője, 1281).

Capsula O.

On (és Szyteth Kuts földje, 1271), Osel (Dobra, Bozsy-levo, Kulcha, a Lyppai Thepthith cs.-dal kapcsolatban, 1778), Ozora (Tolna, Kölesd, év n.).

Capsula P.

Alsópáhi (1660), Felsőpáhok (1750), Pakaháza (1632), Pákozd (Noeval, 1498, 2 drb), Paloznak (1509), Pápa (1381—1713, 9 drb), Kispécsel (1665—1726, 2 drb), Nagypécsel (1695), Pereszli (Körtvélyivel és Zamorfalvával, Nyitra m., 1631), Pest („Novi castris montis Pestiensis“, 1298—1341, 3 drb), Pintér János (Bucsu vas megyei faluval, 1739), Pesze (Pisce, 1233), Podár (1308), Pók (Szigligettel, 1308), Polgárdi (Felsőörs, Berény, Litér, Salomvári, 1677), Alsópula (Sopron m., 1614).

Capsula Q.

Quinqueecclesiae (azaz Pécs, kápt. és püspökség, 1332—1350, 3 drb).

Capsula R.

Ramocsa (Egredel és Dyaddal, 1505), Rátót (1610—1622, 2 drb), Révkomárom (1701), Rezi (1623), Rigács (1618—1625, 2 drb), Rokolyán (Radával, 1347).

Capsula S.

Sárvizi malom (1261—1279, 3 drb), Sár p. (1514), Simon József nemesség igazol. (1791), Sümegi vár (1553), Szalavár (1241), Szalókfölde (1271), Szárberény (1488), Szarka Benedek (Antalfán, 1636), Szenche (a budai kápt. birtoka, 1296), Szent Adrián monostora (1370—1466, 2 drb), Szentandrás (1669, év n., 2 drb), Szentbalázs (1571—1616, 3 drb), Szentbenedekkála (1363—1371, 4 drb), Szentgál (Németi és Horhi, 1471, egyedül 1735—1752, 6 drb), Szentgyörgy (1472), Szentkirályszabadja (1433—1747, 8 drb), Szenttamás (év n., 1 drb), Szerdahely (1298), Szécsény (Mogyorókerék, Léka, Konch, Nyir stb., 1349), Szigliget (1649—1728, 2 drb), Szinta város (budai préposté, 1498), Szözd (Fehér m., 1343).

Capsula T.

Alsótakácsi (1568—1592, 3 drb), Tapolcza (1641), Tekenye (1584), Tekich p. (boszniai káptalané, 1393), Telekes (1369), Tés (1678—1682), Tihany (1231—1630, 3 drb), Kis- és Nagytholt (Bars m., 1267—1297, 2 drb), Toti (1234), Tolnamegyei tizedek (1695), Tótvázsony (1507—1735, 2 drb).

Capsula U, V.

Udvari (év n.), Vajner, másképp Prachan (Pozsony m., 1628), Vámos (1304—1755, 10 drb), Vamusozu (1266), Varjas (és Gerde, Baranya megye, 1696), Külsővát (1744), Vázsonkő (1543—1650), 2 drb), Vecse (1681), Veszprém vármegye (1479), Veszprém város (1331—1755, 12 drb), Vid (1750, 2 drb), Vizoko (Vrechakovecny, Zudovecny stb., Kőrös megye, 1636).

Capsula Z.

Tóthprónai és Zablati ügy (1508).

Ezen anyagnak integráns részét képezi és csak faji szempontból van elkülönítve az alábbi két csoport.

2. Metales.

Anyaga szintén időrendi sorban van elhelyezve és katalogizálva: 21 darab határjáró levél, amelyek a következő birtokokra vonatkoznak:

Apáti (1335), Árokfői árok és Gyepű (1364), Báránd-Szalavár (1335), Bessenyő (1335), Bucsitá, másként Udvarnok (1335), Budavár (év n. és 1611), Csács (1365, 2 drb), Csárkán (é. n.), Dent (év n.), Ecsér (1365), Egerszeg (1373), Egyházföld (1364), Erek (1402), Halagos-hegy (év n.), Hegymagas (év n., 1391), Horváti (1364), Hrachapataka (1364), Hosszúfalu (1335), Kercsenye (Bars vm., 1584), Keszi (1391), Lád (1344), Mencsel (1611), Mogyoród (Pest megye, 1560), Mindszent (1335), Némethi (1233, 1640), Óbuda (1356, 1524), Rada (1335), Sipek (Nógrád vm., 1300), Szegvár (1233), Szentgál (1640), Szentiván (1335), Szárszó (1202), Sztergál (1335), Tapolca (év n., 1391), Tátika (1402), Tótrokolány (1335), Tólt (? Pest megye, 1560), Udvarnok (l. Bucsitá), Uk (1283), Vaysenfölde (1335), Vigánt (1333), Zkachan (Nyitra megye, 1584), Zumur (1269).

3. Armales, donationales et alia.

Tartalma: adomány-, kiváltság-, osztály-, nemességet igazoló, címer- stb. levelek, melyek a következő családokra vonatkoznak:

Beső cs. (1476, divis.), Budai egyház (privileg., 1212, statutio, 1628), Bak Ferenc (Vas m., testimon., 1730), Dávid cs. (Zemplén m., arm., 1672), Deés cs. (donat., 1322), Érsek János (perirat, 1666), Kocsi cs. (donat., 1421, 1428, 2 drb), Málk Ferenc (stat., 1730), Mykov fia Jakab (absol., 1338), Nagymihályi és Ráty cs. (deponált iratainak kiadása, 1698), Németh, másként Székely cs. (deponált iratainak kiadása, év n.), Oymand cs. (divis., 1476), Petheő cs. (divis., 1476), Vármezeői Pethő György (arm., 1606), Póka János és neje (proscipcionales, 1634), Rákóczi Ferencné (Sárospatak, sátorlajújhelyi csere Baksival, 1661), Rátóthi Gyula (iurament., 1389), Szántó János (arm., 1658, Nógrád vm.),

Székely cs. (donat., Szeledsán, Arad megye, 1801), Vörös Dénes (testimon. nob., 1565), Voysay cs. (divis., 1476), Zabary cs. (arm., Abaújvár, é. n.), Zluha Márton (arm., 1593, Nyitra m.).

4. Litterae statutoriales.

Ide sorozták a káptalanhoz 1635 után érkezett és beiktatást elrendelő parancsokat, valamint a beiktatással kapcsolatban kiállított iratok conceptusát. Mivel e csoport a hiteleshelyi működés területét is mutatja, az évszerinti sorrendben elhelyezett okleveleket családok, illetve birtokosok szerint feldolgoztuk. Az iktatott neve után feltüntetjük a beiktatás évét, valamint jelezzük a birtokot, melybe az illető család beiktatást nyert. 1636—1808-ig a káptalan a következő családokat iktatta birtokaikba:

Adrián cs. (1731. Adony). *Ambrus* cs. (1722. Csöglye). *Antos* cs. (1730. Oroszi falu és Tegye puszta). *Antal* cs. (1728. Mencshely, 1741. Felső- és Alsóakali és Ság puszták, 1746. Kapolcs, Szentmárton és Csörgő, 1749. Mocsolád, Kis-, másként Vásárosmerenye, 1758. Felsőörs és Pórfajsz puszta). *Anyos* cs. (1717. Felsőörsi, alsósöjtöri és középhaholdi birtokrészek, valamint Talhosi és Czeglér puszták, 1749. Nemesfajsz puszta és Esztergál falu).

Babits cs. (1722. Somogyszili és marosdi kúriák). *Babócsay* cs. (1719. idézés Firschtenberg által, 1726., 1729. és 1744. Meszesgyörök, 1748. Lepsény). *Bácsmegyei* cs. (1747. Nagybjom, Jákó, Gige és Balogd). Báró *Bakats* cs. (1723. Balatoncehi, 1729. Füred, Uzd és Patolán, 1743. Rábakovácsi falu, Kiskovácsi, Szalamindszent, Pacsai puszta és Dershida puszták. Dávidi *Bakó* cs. (1743. Póstelek puszta, 1744. Cegléd, Kistamási, Szilvásszentmárton, Görösgál és Póstelek). *Bakos* cs. (1725. Óhid falu, Tamásfalva és Tőtőserenye puszta). *Baksay* cs. (1722. Monoszló). *Balassa* cs. (1728. Mencshely). *Balogh* cs. (1718. Vámos, 1721. Hosszúfalu és Szentmihály, Iklad és Fülecs puszták, 1744. Barcfa puszta, 1765. Lovas). *Bancsik* cs. (1723. Nemes-, másként Egyházashörzsöny puszta). *Bankó* cs. (1746. és 1755. Kapolcs falu, Csörgő és Dénes puszták). Rendes *Bárány* cs. (1718. Kővágó-, másként Boldogasszonyörs falu, 1736. Vizs Boglár puszták, 1744. Ecsér, Fülöp és Kisörs puszták, Kővágóörs és Sóstokalj puszta). *Barbély* cs. (1718. kővágó-, másként boldogasszonyörsi, monoszlói, balatonhenyei birtokrészek és Sóstó puszta). *Barcza* cs. (1646. Ötvös, Kisalásony,

Nagyalásony, Iszkáz, Acsád, Derecske és Tevely faluk birtokrészei, 1722. Csögle, 1723. Homokbödöge, 1746. Kapolcs, Szentmárton és Csörgő). Szalai *Barkóczy* cs. (1755. Maros). *Batthyány* cs. (1633. szentgróti uradalom). *Bék* cs. (1750. Gyepes és Becse puszta, 1757. Diszel, Csobánc, Bács, Dobos, Sáska, Szentjakab, Szőcs és Ráskó). *Bencze* cs. (1725. Diska puszta). *Bende* cs. (1722. Csögle). *Beniczky* cs. (1731. Martonvásár). *Benne* cs. (1717. szentkirályszabadjai kúria fele). *Berthold* cs. (1719. említve két idézőlevélben). *Bereczk* cs. (1744. Nemesvid). *Bertalan* cs. (1728. Mencshely). *Berzsenyi* cs. (1723. homokbödögei birtokrészek, 1731. Kisberzseny, 1746. Kapolcs, Szentmárton és Csörgő). *Bessenyei* cs. (1743. Kavás, Boncóföld, Tárnok, Misefa, Gutturföldő, Hahót és Kisfalud, nemkülönben Ján és Szentiván puszták). Bezerédi *Bezerédy* cs. (1724. Kislórinte puszta, 1746. Galsa és Dörögd). *Biró* cs. (1718. és 1719. Dég, Ecsi és Fekete puszta, 1722. Csögle). *Bisztricei* cs. (1757. Nemesköveskál). *Bóday* cs. (1718. öcsi birtokrészek, 1726. Bódi puszta, 1731. Henye). *Bogyai* cs. (1722. Haláp puszta, 1739. Csabrendek). *Bodor* cs. (1731. Henye). *Bóka* cs. (1723. Nemes-, másként Egyházashörzsöny puszta). *Bolla* cs. (1722. vitai kúria és Török puszta, 1731. Kisberzseny). *Boronkay* cs. (1746. Boronka és Szil, 1746. Boronka, Kesző és Szentgyörgy). *Boros* cs. (1726. Sári puszta). *Bory* cs. (1719. Kovácsi és Illevülgye puszták). *Botskay* cs. (1728. Mencshely). *Bozai* cs. (1723. Iváncsháza és Usal puszták). *Böröczky* cs. (1723. Iváncsháza és Usal puszták). *Böröllyei* cs. (1723. Iváncsháza és Usal). *Brunczvik* cs. (1772. Martonvásár). *Buzás* cs. (1719. Gulács, Tóti faluk és Kőbölkut puszta, 1722. Csögle).

Castiglione cs. (1753. Szilas, Bolhás, Ángyán, Gyöngkő és Bogárd puszták). *Csabi* cs. (1741. Felső- és Alsóakali, Dörgicse és Ság puszta). *Császár* cs. (1718. Alsódörögd, Felsődörögd és Imár puszta). *Csákányi* cs. (1722. Szili és marosdi kúria). *Csejtei* cs. (1702. Komáromi kúria, Kajánd, Bábona, Vidaháza és Tagyos puszták, aranyosörkei, felső- és alsóörkei kúriák, valamint Lel, Felsőbük és Gadóc puszták). *Cseh* cs. (1744. Bárcfa puszta, 1749. Szentkirályszabadjai birtokrész). *Csekő* cs. (1722. Monoszló.) *Csepely* cs. (1727. Nagypécel). *Csepreghy* cs. (1763. Szent-Gálos-Kér falu és Eörs puszta). *Csere* cs. (1718. Alsódörögd, Felsődörögd és Imár puszta). *Csery* cs. (1702. Nyillaki puszta és kúria és néhány felsőpáhoki jobbágytelek). *Csizmazia* cs. (1744. Noszlop). *Csóka* cs. (1725. Szőröcsök falu, Ikland, Dészháza és

Varjas puszták). *Csoknyai* cs. (1729. Füred, Úzd és Patalán). *Csomász* cs. (1728. Adorjánháza falu és Egyedföldre puszta). *Csorba* cs. (1834. Szakácsi, Somogy m.). *Csörgei* cs. (1746. és 1755. Kapolcs falu, Csörgő és Dénes puszták). *Csuthy* cs. (1734. Dobozd, másképp Felsőtobajd). *Csuzy* cs. (1722. Haláp puszta, 1739. Csabrendek falu, Szentistváncsabja, Tárkány, Szentkirálykeszi és Sárffő puszták). *Czindery* cs. (1743. Szigeti uradalom, Szabás és Visnye falvak, Tótharaszti és Brogyánczi puszták).

Dalmata cs. (1719. Jobaházi Döry által idézve). *Dániel* cs. (1726. Szentgyörgy, Papvásár és Litér). *Darnay* cs. (1731. Henye). *Daróczy* cs. (1730. Tétény, 1732. Hantos, Kertszered, Szentmártony és Töböracsök puszták, 1742. Miszla falu és Bikád puszta). *Deés* cs. (1746. Karakószörcsök). *Issebori Dely* cs. (1746. Szabar és Pacsa). *Demeter* cs. (1746. Kapolcs falu, Csörgő és Dénes puszták). *Demjén* cs. (1722. Csögle). *Deseöffy* cs. (Füred falu és Úzd, Patolán puszták). *Dobos* cs. (1723. Nagybaldogasszonyórs falu, Kisórs és Kisrendes). *Dobossy* cs. (1734. Dobozd, másként Felsőtobajd puszta, 1744. Diszel és Köveskál). *Doma* cs. (1725. Nagy- és Kispirit). *Domokos* cs. (1723. homokbedegei birtokrészek). *Dorogdy* cs. (1728. Bogárd, Tinód és Rétszilas puszták). *Dömötör* cs. (1755. Kapolcs, Csörgő és Dénes birtokok). *Jobaházi Döry* cs. (1719-ből idézőlevél).

Egerváry cs. (1743. Kávás, Bonczó föld, Tárnok, Misefa, Gutturföldre, Hahót, Kisfalud, Ján és Szentiván puszták). *Egressi* cs. (1725. két ízben is Szörcsök falu, Ikland, Désháza és Vargyas puszták). *Enessey* cs. (1745. Kazók falu). *Eősy* cs. (1744. Kővágóórs falu és Sóstó puszta). *Érsek* cs. (1728. győszüi kúria, 1722. Csögle). *Esze* cs. (1718. peremartoni nemesi birtok). *Esterházy* cs. (1636. Csesznek vára és tartozékai, 1651. Nemesréde puszta, 1739. Jakabszállása, Sárosd és Kispuszta birtokok, 1747. Hajmás puszta és Szerecsen, 1808. Hidegkút).

Fábián cs. (1744. Noszlop). *Farkas* cs. (1718. vámosi birtokrészek, 1722. Csögle, 1747. Gulács és Hegymegi). *Fejérváry* cs. (1745. Csór, 1761. Csór és iszkai és baglyasi szőlőhegyek). *Fekete* cs. (1728. győszüi kúria, 1739. Csabrendek falu, Sárffő, Keszi és Tárkány puszták és 1757. herzenicei birtok). *Ferenczy* cs. (1722. Csögle). *Festetics* cs. (1713. Igar és Dád puszták, 1717. Nagybattyán puszta, 1738. Oszkó és Pály, Kispály, Pettend és Rád puszták, 1739. Balatonkeresztur falu, Csolta, Oszlár másként Koszlár, Alapaföldre

másként Erdőalja puszták, 1741. Rezi, Tátika, Kéménd, Vasvár uradalmak, 1743. Vindornyafok és Vindornyakeresztur puszták, 1771. Ecsi, Dég és Fekete puszták, 1817. Keszthely, Rezi, Tátika és Kéménd uradalmak). *Fiath* cs. (1702. Hantos, Kertszered, Szentmárton és Töbörösök puszták). *Firschtenberg* cs. (idézve háromszor 1719-ben). *Fodor* cs. (1725. kétszer is Szörcsök falu, Ikland, Désháza és Vargyas puszták, 1730. Oroszi és Tegye). *Forgáts* cs. (1745. Kercseliget). *Forintos* cs. (1725. Óhid, Tötös-Erenye, Tamásfalva, 1746. Karakószörösök). *Forró* cs. (1717. peremartoni fél kúria). *Fördös* cs. (1718. és 1719. Dég, Ecsi és Fekete puszták, 1720. Felsődaj, Egyházasdaj és Petelye puszták). *Fundus studiorum* (1781). *Fülöpp* cs. (1722. felső- és egyházaskereszturi birtokrészek).

Gaál cs. (1722. Kispirit, Nagypirit, Felső- és Alsócsöglye, 1728. Nagyhany, Kishany, Szentgyörgy, Bodorfalva, 1739. Boronka, Keszi, Sárköz, Szentgyörgy, 1747. Torna). *Gallért* cs. (1722. Ivánca, Gyégháza, Baracska). *Gánt* cs. (1722. Csöglye). *Gáspár* cs. (1746. Kapolcs, Csörgő, Dénes, 1746. Tördemicz, 1755. Kapolcs, Csörgő, Dénes). *Gellén* cs. (1725. Óhid, Tamásfalva, Tötöserenye). *Gerecs* cs. (1731. Kisberzsény). *Gombai* cs. (1723. Iváncháza, Usal). *Gotthárd* cs. (1725. Nagy- és Kispirit). *Grassalkovich* cs. (1731. Mocsolád). *Grécci* cs. (1722. Boda, Pácsod, Herántfalva, Maria, 1724. Várda, Kék, másk. Kéka). *Gvarienti* cs. (1717. Bogárdi, Rétszilas, Tinord). *Gyarmathy* cs. (1722. Csöglye, Hegyemei, Homokbödöge). *Gyenesse* cs. (1747. Gulács, Hegyemei). *Gyenis* cs. (1723. Bakonyherend). *Győri* cs. (1776. Perkáta, Tápé). *Györkes* cs. (1731. Kisberzsény).

Hácza cs. (1746. Szabar, Pacsa). *Hajmás* cs. (1722. Felsőegyház, Keresztúr). *Hajmási* cs. (1725. Nagy- és Kispirit). *Harrach* cs. (1726. Kéthely). *Hegyi* cs. (1722. Monoszló, 1741. Felső- és Alsóakali, Dörgicse, Ság, 1744. Kővágóórs, Sóstokál, 1746. és 1755. Kapolcs, Csörgő, Dénes). *Hertelendi* cs. (1747. Gulács, Hegyemei, 1748. Felsőtóti, Tördemicz, Kőbölkút). *Hetessy* cs. (1747. Alsóórs). *Hevenyesi* cs. (1752. Görbő, Döbröcze, Gyepsi, Farkasfalva). *Hochburg* cs. (1698. töredéklevél). *Horváth* cs. (1699. Peretakácsi, 1700. Peretakácsi és Kápolnástakácsi, 1717. Felsőórs, Alsósőjtör, Középholt, Talhos, Czeglér, 1719. restatutio, 1746. Dörögd, Imár, Dent, 1750. Hantos, Kerd, Szered, Szentmárton, Töbörösök, 1750. Hantos). *Hunyadi* cs. (1746. Kéthely, 1747. Kismarót, Kohány, Szarvas).

Jankovits cs. (1722. Boda, Pacsod, Herántfalva, Maria, 1724. Várda, Kék, 1744. Szőlősgyörök, Orda, Szőlőslak). *Jeszenák* cs. (1745. Hencse). *Illésházy* cs. (1732. Érd, Tárnok, Berki, Diósd). *Jordán* cs. (1718. Eöcs). *Isó* cs. (1741. Felső- és Alsóakali, Dörgicse, Ság).

Kacsor cs. (1725. Óhid, Tamásfalva, Tőtőserenye). *Káldi* cs. (1745. Kazók). *Kalmár* cs. (1731. Henye). *Kandikó* cs. (1718. Alsódörög, Felsődörög, Imár). *Kapócsi* cs. (1723. Homokbödöge, Ivánczháza, Usal). *Kapolcsi* cs. (1746. Kapolcs, Csörgő, Dénes, 1755. Kapoly, Csörgő, Denes [!]). *Kapoly* cs. (1718. Vámos). *Kazy* cs. (1745. Kercseliget, 1747. Torna). *Kecskés*, másk. Mészáros cs. (1717. Lepsény). *Kelcz* cs. (1778. Lók). *Kemen* cs. (1725. Óhid, Tőtőserenye, Tamásfalva). *Kempelen* cs. (1776. Pázmánd). *Kenessey* cs. (1721. Kiskovácsi, Kislőd, Sávoly, 1723. Ötvös, Kiszond, 1731. Henye). *Kerman* cs. (1746. Kapolcs, Csörgő, Denes, 1755. Kapoly [!], Csörgő, Denes [!]). *Kim* cs. (1722. Monoszló). *Király* cs. (1757. Nemesköveskál). *Kiss* cs. (1718. Vámos, 1725. Nagy- és Kispirit, 1741. Felső- és Alsóakali, Dörgicse, Ság, 1746. Karakószörcsök). Nemeskéri *Kiss* cs. (1742. Miszla, Bikad, 1747. Hajmáskér, 1765. Csősz). *Kisseörsy* cs. (1723. Nagyboldogasszonyörs, Kisörs, Kisrendes). *Koller* cs. (1739. Ecsi, Dég, Fekete). *Komáromy* cs. (1701. Martonvásár). *Konkoly* cs. (1702. Komárom, Kajánd, Bábona, Vidaháza, Tagyos, Aranyosi-, Felső- és Alsóörke, Lél, Felsőbük, Gadócz). *Kotsis* cs. (1723. Homokbödöge). *Kovács*, másk. Szentmihályi cs. (1717. Peremarton). *Kováts* cs. (1722. Vita, Törek). *Kovács* cs. (1746. és 1755. Kapolcs, Csörgő, Dénes). *Kozma* cs. (1718. Vámos). *Könczöl* cs. (1719. Gulács, Tóti, Köbölkút). *Kövesi* cs. (1723. Nagyboldogasszonyörs, Kisörs, Kisrendes). *Kulcsár* cs. (1717. Tengerd, 1718. Alsó- és Felsődörög, Imár, 1719. Felsőszalapa, Csombor, 1725. Kispécseley, 1727. Kispécseley). *Kun* cs. (1750. Gyepes, Becse). *Kupy* cs. (1727. Adorjánháza, Egyedföldre). *Kutas* cs. (1718. Eöcs). *Külley* cs. (1718. Vámos).

Lábodi cs. (1725. Óhid, Tamásfalva, Tőtőserenye). *Lakits* cs. (1803. és 1806. Nemesszakácsi). *Lampert* cs. (1723. Ivánczháza, Usal). *Lancsics* cs. (1726. Szentgyörgy, Papvásár, Litér). *Lendvay* cs. (1718. Alsó- és Felsődörög, Imár). Tóthi *Lengyel* cs. (1636. Csesznek vára, 1751. Pat, Várászló, Gardos). *Losonczy* cs. (1719. idézés). *Lymburg-Styrum* cs. (1745. Simontornya).

Majláth cs. (1776. Törökbálint). *Majthényi* cs. (1723.

Boglár, 1744. Szőlősgyörök, Orda, Szőlőslak, 1772. Szentiván, Gyiva). *Mányoky* cs. (1728. Bogát, Tinód, Rétszilas). *Marics* cs. (1799. Szolgaegyháza). *Márkus* cs. (1821. Eör, Asszonyvár, Szentpál, Cserfű, Petend). *Martonfalvai* cs. (1726. Alsó-, másk. Pókiskáz, Kápolnás-, másk. Középiszkáz, Pacziháza). *Marton* cs. (1746. és 1755. Kapolcs, Csörgő, Dénes). *Martony* cs. (1730. Oroszi, Tegye). *Matolay* cs. (1743. Hencse). *Megyessy* cs. (1719. Gulács, Tóti, Köbökút). Kaposi *Mérey* cs. (1719. Kovácsi, Illevölgye). *Mersics* cs. (1719. Mencshel, Vászoly, 1725. Mencshel). *Mészáros* cs. (1718. Alsó- és Felsődörög, Imár). *Meszell* cs. (1741. Szentpáli). *Meszlényi* cs. (1713. Igar, Dád, 1717. és 1725. Gárdony, Kápolnásnyék, Pettend, Bodmér, Velence, Fertőfenék, Megyerfiad, Kettye, Raknyi, 1719. restatutio, 1722. Györk, Hidegkút). *Mezriczky* cs. (1744. Kővágóörs, Sóstó, Ecsér). *Mise* cs. (1746. Kapolcs, Csörgő, Dénes). *Miser* cs. (1744. Kővágóörs, Sóstó, 1755. Kapolcs, Csörgő, Dénes). *Modor* cs. (1725. Szöröcsök, Ikland, Dészháza, Vargyas, 1744. Noszlop). *Molnár*, másk. Mészáros cs. (1717. és 1718. Peremarton, háromszor is). *Molnár* cs. (1727. Adorjánháza, Egyedföldre, 1758. Lepény, Kajár). *Monyóky* cs. (1698. Dég, Ecsy, Fekete). *Móroc* cs. (1728. Mencshel).

Gróf *Nádasdy* cs. (1750. Székesfehérvár, 1753. Csala) *Nagy* cs.-ok (1718.. Vámos, 1722. Monoszló, 1722. Csöglye, 1723. Nagyboldogasszonyörs, Kisörs, Kisrendes, 1725. Óhid, Tamásfalva, Tőtőserenye, 1725. Szöröcsök, Ikland, Dészháza, Vargyas, 1728. Nagy- és Kishany, Szentgyörgy, Bodorfalva, 1730. Oroszi, Tegye, 1731. Kisberzsény, 1741. Felső- és Alsóakali, Dörgicse, Ság, 1744. Kővágóörs, Sóstokalja, 1746. Kapolcs, Csörgő, Dénes, 1746. Karakószöröcsök, 1746. Köveskál, 1747. Szentantalfa, 1755. Kapolcs, Csörgő, Dénes, 1767. Vámos). *Nagy*, másk. Szalay cs. (1719. Gulács, Tóti, Köbökút). *Naszvady* cs. (1718. Dég, Ecsi, Fekete). *Nedeczky* cs. (1753. Tapazd, Hencse). *Nemes* cs. (1718. Vámos, 1721. Köveskál, 1723. Bakonyherend, 1731. Kisberzsény, 1746. Karakószöröcsök, 1749. Vörösberény). *Niczky* cs. (1721. Kis-, másk. Vásárosmernye, 1738. Csabrendek, Szentandrás, Tárkány, 1739. Csabrendek, Sárifő, Keszi, Tárkány, 1746. Boronka, Kesző, Szentgyörgy, 1747. Bajom, Lukafa, Koroknya, Kakk, Lak, 1749. Halagost, 1757. Berzencze, 1778. Szilas, Bolhás, Gyönköd, Bogárd, Angyán). *Nyirő* cs. (1744. Barczfa)

Odeschalchi (1699. soproni „ducatus“). *Ódor* cs. (1728. Mencshel).

Palásty cs. (1726. Szentgyörgy, Papvásár, Litér). *Pálffy* cs. (1746. Köveskál). *Pápa városa* (1718. Pusztagyimót). *Parragh* cs. (1717. Peremarton). *Pázmándy* cs. (1718. Dég, Ecsi, Fekete, 1720. Kömlőd, Parnach, Kromló és Ere, 1720. Szomor és Szomodor). *Philep* cs. (1728. Mencshely). *Perczel* cs. (1739. Boronka, Keszi, Sárköz, Szentgyörgy). *Péter* cs. (1723. Ivánczháza, Usal, 1723. idézés). *Péterffy* cs. (1717. Peremarton, Lókút, 1722. Csöglye). Gersei *Pethő* cs. (1649. Keszthely, 1718. Alsó- és Felsődörög, Imár). *Pintér* cs. (1717. Szentkirályszabadja). *Piriti* cs. (1722. Csöglye, 1725. Szöröcsök, Iklánd, Désháza és Vargyas). *Pochucha* cs. (1745. Gerencsér). *Polány* cs. (1738. Csabrendek, Szentandrás, Tárkány). *Polgár* cs. (1722. Galsa). *Pulay* cs. 1743. és 1758. Edde). *Puskás* cs. (1717. Peremarton).

Quek cs. (1744. Pél).

Radó cs. (1745. Kazók). *Ráthi* cs. (1717. Bogárdi, Rétzilás, Tinord). *Rédey* cs. (1746. Köveskál). *Rosos* cs. (1726. Sári pusztá, 1742. Szentkirályszabadja, 1745. Sári pusztá). *Rosty* cs. (1758. Edde). *Ruzsa* cs. (1718. Kővágóörs, 1744. Kővágóörs, Sóstokalja).

Saághy cs. (1747. Páhok, Szentandrás, Megyes). *Saárffy* cs. (1741. Felső- és Alsóakali, Dörgicse, Ság). *Saáry* cs. (1718. Vámos, 1744. Kővágóörs, Sóstó, 1749. Vörösberény). *Ságváry* cs. (1718. Kővágóörs, Monoszló, Balatonhenye, Sóstó), *Salamon* cs. (1734. és 1735. Alap). *Salomváry* cs. (1715. és 1727. Csósz). *Sándor* cs. (1719. Mencshely, Vászoly, 1723. Ötvös, Kisaszond, 1725. Mencshely, 1726. Bódi, 1728. Mencshely, 1741. Felső- és Alsóakali, Dörgicse, Ság, 1761. Biatorbágy, Csonkatebe és Bot). *Sárközy* cs. (1723. Ötvös, Kisaszond, 1747. Nagybjom, Koroknya). *Sátor* cs. (1721. Köveskál). *Schmidegg* cs. (1760. Ladány, Erdőbakony, Cziller, Jenő). *Sébestény* cs. (1717. Peremarton, Lókút, 1744. Barczfa). *Simon* cs. (1718. Alsó- és Felsődörög, Imár és Eöcs). *Siskey* cs. (1702. Füred). *Skublits* cs. (1738. Középső-Bagod, Csatfa, Várfölde, Kókényes, Bessenyő, Hetess, Kürtös, Szentbalázs, Pölöskey, 1745. Bessenyő, Kókényes, Csehréd, Pamúk). *Sólyom* cs. (1723. Nagyboldogasszonyörs, Kisörs, Kiserdes, 1744. Barczfa). *Somodi* cs. (1744. Barczfa). *Somogyi* cs. (1729. Izsákfalva, Ennyi, Bagódi, 1746. restatutio). *Somssich* cs. (1747. Bajom, Lukafa, Koroknya, Kakk, Lak). *Stanchich* cs. (1730. Kutass). *Stósz* cs. (1744. Kővágóörs, Sóstó, Ecsér). *Süle* cs. (1746. és 1755.

Kapolcs, Csörgő, Dénes). *Svastits* cs. (1721. Vásárosmerye, 1738. Csabrendek, Szentandrás, Tárkány).

Szabó cs. (1722. Csöglye, 1725. Szörcsök, Ikland, Dészháza, Vargyas, 1746. Karakószörcsök). *Szabothin*, Szabodé cs. (1719. Tördemicz, Nemestóti, 1723. Boglár). *Szakály* cs. (1727. Adorjánháza, Egyedföldre). *Szalay* cs. (1717. Peregmarton, Lókút, 1719. Felső- és Alsóalap, Lak, 1735. Alap, 1744. Barczfa, 1746. és 1755. Kapolcs, Csörgő és Dénes). *Szalóky* cs. (1725. Szörcsök, Ikland, Dészháza, Vargyas, 1727. Adorjánháza, Egyedföldre). *Szároz* cs. (1730. Tétény, 1732. Százhalombatta). *Széchenyi* cs. (1657. Egervár, Zalaszentgyörgyvára, Pölöske, 1755. Maros). *Szekeres* cs. (1719. Felső- és Alsóalap, Lak). *Szentandrásy* cs. (1721. Hosszúfalu, Szentmihály, Iklad, Fülecs). *Szentgyörgyi* cs. (1741. Szentpáli). *Szentkirályszabadjai* közbirtokosság (1718. Szentkirályszabadja). *Szentes* cs. (1741. Felső- és Alsóakali, Dörögicse, Ság). *Szigethi* cs. (1725. Óhíd, Tamásfalva, Tőtőserenye, 1725. Nagy- és Kispirit). *Szilasy* cs. (1719. Arács). *Szili* cs. (1743. Póstelek, 1744. Czégléd, Kistamási, Szilvaszentmárton, Görösgáll, Póstelek). *Szomjú* cs. (1726. Sáripuszta). *Szondy* cs. (1721. Kiskovácsi, Kislőd, Sávoly, 1723. Ötvös, Kisaszond). *Szöke* cs. (1723. Nagyboldog asszonyörs, Kisörs, Kisrendes). *Szűts* cs. (1722. Ivánca, Gyégháza, Baraczká).

Tallán cs. (1729. Izsákfalva, Ennj [!], Bagódi, Füred, Úzd, Patolán, 1702. Hantos, Kertszered, Szentmárton, Tőbörzsök, 1738. Füred, Úzd, Patolán, 1743. Rábakovácsi, Kiskovácsi, Zalamindszent, Pacsai puszta, Dershida, 1746. Tatom, 1746. Dörögd, Imár, Dent). *Tamassa* cs. (1749. Vörösbereény). *Thulmon* cs. 1748. Mikla, Mihályháza). *Tinódy* cs. (1728. Bogátd, Tinód, Rétszilas). *Topos* cs. (1715. és 1719. Visonta). *Torma* cs. (1701. Csopak). *Tóth* cs. (1717. Tengerd, 1722. Monoszló, 1725. Óhíd, Tamásfalva, Tőtőserenye, 1758. Lepsény, Kajár, 1772. Keresztes, Berki, Bodmér, Velenze, Gárdony, Kápolnásnyék, Pettend, Megyer, Fiad, Raknyi, Kettye). *Tóthy* cs. (1748. Felső- és Alsóörs). *Török* cs. (1722. Vita, Törek). *Török* cs. (1755. Kajár). *Trombitás* cs. (1744. Ecsér). *Trsztyánszky* cs. (1784. és 1796. Hidegkút). *Turkovits* cs. (1730. Kutass).

Ughy cs. (1722. Felsőgyházas, Keresztúr, 1725. Szörcsök, Ikland, Dészháza, Vargyas). *Ujdáry* cs. (1711. Pechovits Ferenc veszprémmegyei birtokai). *Ürményi* cs. (1776. Vál, Agárd).

Vajtai cs. (1717. Lepsény). *Vámossy* cs. (1750. Hantos, Kérd, Szentmárton, Töbörzsök). *Vargha* cs. (1718. Alsó- és Felsődörög, Imár, Kővágóörs, Monoszló, Balatonhenye, Sóstó, 1725. Szőrösök, Ikland, Désháza, Vargyas). *Vass* cs. (1718. Alsó- és Felsődörög, Imár, 1758. Lepsény, Kajár). *Vázsonyi*, másk. Kováts cs. (1743. Eöszöd, Remete, 1749. Mocsolád, Vásárosmerenye). *Vécsey* cs. (1722. Nagy- és Kispirit, Felső- és Alsócsöglye, 1723. Homokbödöge). *Végh* cs. (1718. Vámos, 1739. Csabrendek, Tárkány, Keszi, Sárffó, 1776. Veréb). *Véghely* cs. (1718. Vámos, 1759. Szentkirályszabadja, Veszprém). *Veres* cs. (1722. Csöglye). *Vidos* cs. (1745. Kazók). *Vincze* cs. (1717. Tengerd). *Vizkelety* cs. (1717. Tengerd, 1718. Alsó- és Felsődörög, Imár, 1719. Felsőszalapa, Csombor, 1725. és 1727. Kispécse). *Vlasits* cs. (1719. Szil, 1746. Gadács). *Vöröss* cs. (1739. Csabrendek, Tárkány, Keszi, Sárffó). *Vrancsits* cs. 1751. Pat, Várászló és Gárdos).

Zámori cs. (1727. Csósz). *Zana* cs. (idézve 1719). *Zarka* cs. (1745. Bessenyő, Kőkényes, Csehrét, Pamúk). *Zembich* cs. (1728. Nagy- és Kishany, Szentgyörgy, Bodorfalva). *Zichy* cs. (1642. és 1652. Vázsonkői uradalom, 1741. Csósz, 1749. Meréte, Pacsiháza, 1797. Lok). *Zinzendorff* cs. (1718. Ladány, Cziller, Bakonya és Jenő, 1719. idézve).

5. Mandata requisitoria.

A káptalanhoz, mint hiteles helyhez érkezett megkeresések. A leltárban csak számszerűleg könyveltettek el. Az 1668—1829. évekből 20 szekrényfiókban elhelyezve 1350 darabot tesznek ki.

6. Testamenta ecclesiasticorum.

Veszprémegyházmegyei papok, főleg székesegyházi kánokok végrendeletei (1484, 1704—1873, 99 darab).

7. Testamenta secularium.

Világi és rendszerint Veszprém körzetébe tartozó nemesek végrendeletei (1223—1441, 4 drb, 1623—1870, 150 drb).

Úgy az előbbiben, mint ez utóbbi csoportban a káptalan hiteleshelyi működésének megszűnése után is helyeztek el iratokat, sőt egyházi személyek, főleg székesegyházi kano-

nokok ma is a hiteleshelyi levéltárban deponálják végrendeletüket.

8. De decimis episcopalibus et capituli.

Míg a káptalani és püspöki birtokok tizedeire vonatkozó partikuláris jellegű iratok a nevezettek magánlevéltárában nyertek elhelyezést, addig a tizedre vonatkozó általános jellegű iratokat, kir. parancsokat stb. e csoportba osztották be (1203—1667, 25 darab). Az iratok nagyobb része középkori oklevél.

9. Bullae pontificiae.

A püspököt és káptalanát közösen érdeklő pápai bullák szintén a hiteleshelyi levéltárba kerültek (1310—1742-ig 24 darab).

10. Miscellanea.

Az egyik csoportba se osztott, vagy abból kimaradt iratok (1505—1774-ig).

A fent ismertetett iratsomók tanulmányozása nagy nehézségbe nem igen ütközik. Bár hely- és személynév-katalógus ehhez az anyaghoz nem készült, mégis könnyen eligazodhatunk. A fontosabb 4. csoportnál, mely egyébként szintén időrendi sorban leltározatott, a hely- és személynéveket a regeszták mellett oldalt kivetítve is megtaláljuk.

Protocolla authentica.

Midőn a veszprémi káptalan 1630-ban visszatért székhelyére, ahonnan a török elől kellett elmenekülnie, lassanként visszaszerezte régi jogait és 1635-ben hiteleshelyi működését is újra megkezdte. A káptalan előtt történt bevallásokat, melyekről a káptalan a feleket hiteles pecsétje alatti kiadványban értesíti, könyvekbe vezeti be. 1635-től 1850-ig bezáróan 64 ilyen bevallási jegyzőkönyv őrzi a káptalan előtt megjelenő ügyes-bajos emberek vallomásait. Sajnos, a sorozat első könyve, mely az 1635—1654-es évekből származik, ma már nincs meg a levéltárban, tartalmáról is csak a megfelelő regesztakönyvből értesülhetünk. Az egyes kötetek folióalakúak és hatalmas terjedelműek. A kötetekbe foglaltakról 10 kötet regesztakönyv, valamint az ezek alapján készült Index locorum és Index personarum áll a kutató rendelkezésére.

B) Magánlevéltár.

A magyar kereszténység első századaiban a Szent Mihály arkangyal veszprémi egyháza részére tett adományföldeket — mint másutt is — a püspök és káptalan közösen birtokolták, de már az Árpádok korának végén megtörtént a püspök és káptalana közt a birtokfelosztás. A káptalannak jutott földekre vonatkozó oklevelek is a káptalan kezébe kerültek s mint a többi birtokos, a veszprémi káptalan is nagy gondal őrízte meg a jogait írásba foglaló okleveleket. A káptalan birtokaival és egyéb jogaival kapcsolatos iratok képezik a magánlevéltár anyagát.

A magánlevéltár első, modern értelemben vett rendezése az 1780-as években történt. Ekkor azonban csak a birtokjogi szempontból fontos akták leltározottak. Második, az egyéb levéltári anyagot is rendszerbe szedő rendezés az 1850-es években következett be. Az ekkor felállított rendszer, mely 1903-ig semmi változást sem mutatott fel, 15 cím alá osztotta a magánlevéltárban őrzött iratanyagot, és pedig: 1. *Documenta iuris possessionarii*, 2. *Intimata dicasterialia et Repraesentationes*, 3. *Correspondentiae officiosae iurisdictionum*, 4. *Correspondentiae episcopales*, 5. *Correspondentiae privatae*, 6. *Fundationalia*, 7. *Correspondentiae in fundationalibus*, 8. *Contractus*, 9. *Conscriptio dominalis, Nonae, Decimae etc.*, 10. *Annuntiatio obitus*, 11. *Condolentia de obitu*, 12. *Exactio testamenti*, 13. *Protocolla*, 14. *Mappae et delineationes*, 15. *Causae civiles et criminales*. Vagyis az 1850-es években nem történt más, mint az 1780-as rendezés továbbfolytatása, mely a nem katalogizált korábbi és az újabban bekerülő anyagot szedte rendbe. De ez a rendbeszedés sem történt levéltári szempontból tökéletesen, mert a legtöbb csoportnál az iratok számozása elmaradt. E körülménynek tudhatjuk be, hogy a káptalan magánlevéltárának a 2—15. cím alatti része a többszöri költözködés következtében összezavarodott. Az 1903. évi átrendezés is csak az 1. csoportra volt figyelemmel.³

1.

Documenta iuris possessionarii. Az 1780-as évekig terjedőleg mindazon oklevelek és levelek, melyek a káptalan birtokaival és tizedjogaival foglalkoznak, ezen cím alá soroz-

³ Dr. Gutheil Jenő teológiai tanár a legutóbbi levéltári költözés után, mint a káptalani levéltár gondozója, a rendezetlen állapotban levő anyag rendezését máris folyamatba tette.

tattak. Ez oklevelek birtokok szerint s azon belül időrendi sorrendben vannak elenchizálva, akár káptalani saját, akár más, a tizedszedés jogával kapcsolatos birtokokról szólnak.

Az ezen iratesoportban (s általában a káptalan magánlevéltárban) őrzött iratok a következő helységek⁴ történetével foglalkoznak:

Abrahám (Szentábrahám, 1217—1771, 32 db.), Accsa (1602—1749, 3 db.), Adorján (Szentadorján, 1503—1507, 3 db.), Aács (1230—1251, 2 db.), Alba civitas (Székesfehérvár, 1009—1407, 3 db.), Almád (később Kisberény, 1174—1735, 5 db., l. Kisberény), Apáti (1082—1693, 10 db.), Arács (1222—1714, 22 db.), Arkibánya-Szörcsök (1300—1317, 2 db.), Arokföld (1650, 1 db.), Aszófő (1276—1554, 12 db.).

Badacson (Balácsa, 1271—1777, 22 db.), Badlog (l. Barnag), Bagamér (1348, 1 db.), Baja (1468, 1 db.), Bakonyalja (1666—1752, 4 db.), Balácsa (l. Badacson), Banaföld (1268, 1 db.), Bánd (1332—1743, 9 db., l. Billege), Baráterdő (1492—1670, 2 db.), Barnag (másként Badlog v. Barlag, 1318—1764, 8 db.), Battyán (1326—1746, 4 db.), Bedeg (1275, 1 db.), Béka (1776, 1 db.), Belcs és Brenese (1199, 1 db.), Benez (1082—1693, 4 db.), Bér (Nagy- és Kishér, 1641—1670, 2 db., l. Hanta a. is), Bercsény (1082, 1326—1693, 38 db.), Bere (Csapberek, Veszprém megyében, 1082, 1269—1775, 38 db.), Bere (Somogyban, 1349—1773, 15 db.), Berénd (1199, 1 db.), Berény (Fejér megyében, 1257—1469, 2 db.), Berény (Nagy- és Kisberény, Somogyban, 1230—1777, 104 db.), Berény (másként Almádi, Veszprém megyében, 1082—1769, 40 db.), Berény (Sárberény, 1270—1408, 20 db.), Berhida (Berénhida, 1373—1762, 16 db.), Berkenyemal promontorium (1317—1516, 2 db.), Betefalva (1653, 1 db.), Betereg (másként Sóly, 1082—1693, 7 db.), Beth (1082—1693, 4 db.), Billege (Büge, régen Bilga, 1233—1776, 24 db.), Bobót (1444, 1 db.), Boden (1431, 1 db.), Bogárfalva (Bogárfölde, 1321—1777, 21 db.), Bogdány (1407, 1 db.), Boglár (1340, 1 db.), Bold (1365, 1 db.), Boncz (1358, 1 db.), Boyon (1297, 1 db.), Bozsok (1082, 1342—1761, 20 db.), Börcsöntelege (Alsóbörcsény, 1631—1641, 2 db., l. Bercsény a. is), Buda és Pest (tized, 1231—1504, 15 db.), Büge (l. Billege).

Cari (1257—1469, 2 db.), Carten (v. Curte, 1009, 1257—1469, 3 db.), Cleti duplex (1082, 1350—1693, 5 db.), Colon

⁴ Mivel a káptalan birtokai a Veszprém, Zala, Fejér, Somogy megyékre és Tolna megye kis részére kiterjedő veszprémi egyházmegye egykori területére esnek, a birtoknevek mellett politikai megyéjüket nem jelezzük.

(v. Kolon, 1009, 1217—1519, 12 db.), Copul (1082, 1350—1693, 4 db.), Csaba (1259—1502, 19 db.), Csajág (Chajagh, 1322—1763, 4 db.), Csányfalva (Csánfalva, 1466, 2 db.), Csatár (1439—1777, 10 db.), Csege (1273—1358, 3 db.), Csekér (1324, 1 db.), Csicsó (Chicou, 1272—1650, 3 db.), Nagycsicsó (Chichonagh, 1294, 1 db.), Csijék (Chijeek, 1322, 1 db.), Csikalja (1483, 1 db.), Csiller (Ciller, 1733, 1 db.), Csiszár (1297, 1 db.), Csobáncz (1255—1650, 5 db.), Csolta (Scholta, Cholta, 1326—1757, 8 db.), Csopak (1082, 1277—1776, 91 db.), Csorgon (1367, 1 db.), Czinegédfölde (Czinege-, Chimegefölde (1403, 1 db.).

Dada (1602—1749, 3 db.), Daka (1464, 1 db.), Dég (Deegh, 1669, 1 db.), Dergecsej (Dergicse, másként Szentpéterdergicse, 1082, 1231—1743, 11 db.), Diáki (Deáky, 1082, 1270—1693, 7 db.), Diszel (1240—1415, 3 db.), Dobra (1641, 1 db.), Dolosd (Dulusd, 1082, 1350—1693, 4 db.), Dudar (1614, 1 db.).

Ecsér (Echer, 1080, 1227—1693, 10 db.), Egregy (1650, 1 db.), Enderéd (v. Endred, Veszprém megyében, 1082, 1350—1747, 5 db.), Alsó- v. Felsőenderéd (v. Endredin, Somogyban, 1082, 1317—1747, 12 db.), Eörményes (Örményes, 1222—1767, 17 db.), Alsóeörs (másként Urs, 1082, 1131—1773, 57 db.), Felsőeörs (másként Urs, 1082, 1131—1778, 47 db.), Erdőalja (1468, 1 db.), Ereke (1419—1454, 3 db.), És (v. Ös, 1082, 1350—1693, 4 db.), Esegvár (Essegh, másként Esseghvár v. Seghvár, 1233—1712, 13 db.), Etej (Ethe l. Hanta).

Fadd (régén Fokud, 1082, 1342—1746, 22 db.), Faisz (1082, 1265—1770, 33 db.), Fekete, másként Nigra villa (1082, 1270—1753, 9 db.), Fok (régén Fork, másként Papforka, 1082, 1276—1774, 61 db.), Fokszabadi (1449—1771, 33 db.), Földvár (1614—1615, 2 db.), Füle (Fyley, 1009, 1257—1777, 79 db.), Fűred (Fyred, 1325—1778, 40 db.).

Galambok (1356—1412, 3 db.), Gám (egykor Osman, 1082, 1350—1693, 6 db.), Garaboncz (1259—1778, 66 db.), Gelemér (1266—1464, 4 db.), Görbő (hajdan Gurbe, 1419, 1 db.), Görgeteg (1360—1436, 2 db.), Grazi (1082, 1350—1693, 4 db.), Gyimót (1327—1520, 32 db.), Gyipoldt (1235—1358, 5 db.).

Hagymáskér (1464—1666, 7 db.), Hahót (1351, 1 db.), Hanta prépostság (1239—1778, 121 db.), Hegyalá (vagy Hosszúrét, egyébként Seed vize per Weszprimienses Csordállítás vocata, 1743—1777, 22 db., lásd Veszprém, Jutas,

Márkó), Hegymagas (1082, 1300—1693, 12 db.), Hente (1614, 2 db.), Herend (1318—1772, 17 db.), Hidegkut (1641, 1 db.), Horhi (1614, 1 db.), Huszt (1641—1696, 3 db.).

Jakabfalva (másként Szentjakabfalva, 1650, 1 db.), Jenő (1257—1557, 5 db.), Jód (1688—1773), Ireg (egykor Irugh, 1082, 1171—1693, 5 db.), Ispánságerdő (1392—1425, 3 db.), Istvándefölde (másként Istvánd, 1403—1419, 2 db.), Insulae Magnae decimae (1290—1469, 5 db.), Jutas (1082, 1263—1779, 141 db.); Junt (1444—1522, 3 db.).

Kádárta (hajdan Chadarda, 1383—1777, 89 db.), Kajár (1449—1615, 6 db.), Kál (Mindszentkál, Szentbenedekkál, Szentvid és Szentvidkál, 1082, 1171—1693, 33 db.), Káld (1383, 1 db.), Kalos (v. Kolos, 1419, 1 db.), Kalozd (másként Káluzdi) és Tuzok Teleke (1082, 1171—1693, 17 db.), Kapol (1082, 1350—1693, 5 db.), Kapornak-kés (1551—1630, 2 db.), Karmacs (1419, 1 db.), Karos (1276—1772, 10 db.), Kassa (v. Cass puszta, 1663, 1 db.), Kehida (v. Kethida (1419, 1 db.), Kéki (v. Kyk, 1082, 1269—1693, 14 db.), Kemece (1280—1753, 9 db.), Kér iuxta Andács (1363, 1 db.), Kerenföld (1268, 1 db.), Kerekud (l. Kerenföld), Keresztur (1641, 1 db.), Keselen (vagy Kűselen, 1233, 1 db.), Keszi (másként Papkeszi, 1082, 1181—1771, 48 db.), Keszi (hajdan Csomkeszi, azután Tapolczakeszi, majd Gyulakeszi, Zalában, 1082, 1240—1693, 49 db.), Keszi (Tolnában, 1436, 1776, 21 db.), Keszthely (1419—1630, 3 db.), Kétye (1238—1753, 15 db.), Kexa (1082, 1350—1693, 4 db.), Kiliti (utraque, 1082, 1350—1774, 23 db.), Kisfalud (1403—1778, 21 db.), Kissen (1407, 1 db.), Kolon (l. Colon), Kolos (l. Kálos), Komár (1356—1412, 2 db.), Kondvár (1365, 1 db.), Koppány (1419, 1 db.), Korlátmalma (1358—1455, 3 db.), Kotarmalma (1355, 1 db.), Kovácsi (1384—1770, 26 db.), Kozmadombja (másként Kozmafölde, 1199—1758, 4 db.), Köröshegy (egykor Keurhygy, 1082, 1350—1693, 5 db.), Kövágóeörs (1650, 1 db.), Kövesd (1082, 1350—1774, 20 db.), Kustyán (Custan, 1243—1419, 2 db.), Kűselen (l. Keselen), Kuzud (1082, 1350—1693, 4 db.), Kűngös (1631, 1 db.).

Ladány (1283—1765, 5 db.), Lám (másként Lámharasztja, különben Somharasztja v. Magyaros, 1483—1759, 4 db.), Lánçz (1245—1777, 15 db.), Leányfalu (1082, 1350—1777, 16 db.), Lepsény (1614, 1 db.), Lesalja (másként Less, hajdan Lesséér, 1082, 1350—1759, 11 db.), Litér (hajdan Lynther, 1082, 1350—1749, 9 db.), Lovas (Zalá-

ban, a Balaton mellett, 1082, 1350—1777, 48 db.), Lovas (másként Bánta, Veszprém megyében, 1082, 1350—1765, 19 db.), Lőrinte (1199, 1 db.), Lövöld (majd Nagy- és Kis-löd, 1322, 1 db.), Luba (1082, 1350—1693, 5 db.), Lulla (1510—1765, 6 db.).

Mach (1230—1251, 2 db.), Magyarád (1308—1355, 8 db.), Magyare (v. Meghere, Csopak és Arács között, 1380—1403, 3 db.), Magna Insula (l. Insula magna), Magnus mons (1082, 1350—1693, 4 db.), Máma (1614, 1 db.), Mánd, Mánhida (1419—1653, 2 db.), Mán (1082, 1350—1693, 4 db.), Marczalfő (1009, 1257, 2 db.), Márkó (másként Szentmárk, Mesteri v. Terra Gyepold cum Bere, 1082, 1235—1778, 95 db.), Maros (hajdan Morus, 1082, 1222—1742, 22 db.), Megyer (1429, 1 db.), Megere (lásd Magyare), Menyeke (1233—1752, 12 db.), Mencsely (1460, 1 db.), Merenye (1082, 1203—1778, 63 db.), Mesteri (l. Márkó), Mindszentkál (l. Kál), Mocskófölde (1464, 4 db.), Monoszló (1516, 1 db.), Must (1468, 1 db.).

Nádasd (1641, 1 db.), Nagypécsel (l. Pécsel), Németsi (1233—1614, 2 db.), Nivegy (v. Nyvigh, 1277—1339, 2 db.), Nostre (Osztor v. Nosztor, l. Patvására, 1239—1754, 11 db.), Nyék (1407, 1 db.), Nyirád (1272—1454, 3 db.).

Ocsmány (1082, 1275—1693, 9 db.), Ökrös diverticulum (1730, 1 db.), Ollár (1419, 1 db.), Orbánosfalva (1419, 1 db.), Oroszi (1510—1641, 2 db.), Orosztony (másként Urusztun, 1309—1772, 8 db.), Osztolec (1444, 1 db.), Oszürűföld (1666, 1 db.), Örményes (l. Eörményes), Örs (l. Alsó- és Felsőörs), Ós (l. Es).

Páhok (hajdan Páhi, másként Németpáhi, 1403—1776, 22 db.), Pákod (1419, 1 db.), Paloznak (1079—1777, 84 db.), Papmál (1268, 1 db.), Patvására (1296—1632, 24 db.), Nagypécsel (1217—1772, 87 db.), Kispécsel (1251—1780, 138 db.), Nemespécsel (1082, 1222—1774), Peremarton (1082, 1203—1774, 124 db.), Pest (l. Buda), Pesze (1446—1758, 4 db.), Pét (v. Peyth, 1082, 1240—1693, 26 db.), Petend (1520, 1 db.), Podulig (1353, 1 db.), Pókafölde (másként Porofölde, Veszprém mellett, 1476—1498, 4 db.), Polgárdi (1436—1756, 4 db., l. Füle), Pomáz (1407, 1 db.), Pósvölgye (1446, 1 db.), Poposka (1480, 1 db., l. Raposka), Potoly (l. Kettye), Pusztá (másként Pusztakáptalan és Káptalanerdő, 1631—1671, 3 db.), Püspökmál (másként Papmál, 1268, 1 db.).

Racsel (Rachel, 1353, 1 db.), Rada (l. Merenye és Gara-bonc), Raposka (v. Reposka, 1419—1520, 6 db.), Rátólt (1466—1778, 78 db.), Rebecz (1641, 1 db.), Rigács (1503, 1 db.), Rostás (l. Berchen).

Ság (1436—1615, 4 db.), Ságvár (1230—1764, 20 db.), Sári (1221—1524, 24 db.), Simighiensis comitatus Decimalia (1228—1732, 47 db.), Siske (1416, 1 db.), Sóly (hajdan Betereg, 1082, 1221, 2 db., l. Betereg), Somharasztja (l. Lomharasztja és Veszprém), Somlyó (Fejér megyében, l. Füle), Sonlomos erdő (Faisz mellett, l. Faisz), Soponya (1224—1294, 4 db.), Sövegfa erdő (1453, 1 db.), Suen (1082, 1350—1693, 4 db.), Szaladiensis comitatus decimalia (1230—1660, 33 db.), Szalavár (év n. kkori, 1 db.), Szalaapáti (l. Apáti), Szamárd (1082, 1171—1747, 8 db.), Szántó (Zala megyében, 1272—1419, 3 db.), Szécs (hajdan Zéch, másként Telemér, 1278—1394, 3 db.), Szegliget, másként Szigliget (1419—1421, 2 db.), Szemenyák (1403, 1 db.), Szentadorján (l. Adorján), Szentandrás (Visegrád mellett, 1318, 1 db.), Szentandrás (l. Páhok), Szentantalfa (1446, 1 db.), Szentbalázs (1493—1405, 2 db.), Szentbékálla (l. Kál), Szentendre (1407, 1 db.), Szentgál (1370—1673, 4 db.), Szentgyörgy (1403—1468, 4 db.), Szentistván (l. Papkeszi, Peremarton és Vigant), Szentkirály (1365, 1 db.), Szentkirályszabadja (hajdan Villa S. regis, Libera villa S. regis 1082, 1314—1770, 33 db) Szentlászló (1744—1765, 3 db.), Szentmargita (1403—1505, 2 db.), Szentmárton (másként Szentmártonfalva, Szentmártonföle, 1454—1732, 8 db., l. Füle a. is), Szentmihály (1436—1615, 4 db.), Szentmiklós (Baranya, Fejér és Zala megyékben, 1343—1403, 3 db.), Szentpéter (l. Galambok), Szenttamásfalva (1464, 1 db.), Szentvidkália (l. Kál), Szepetnek (1419, 1 db.), Szerencse (Szerente, 1082, 1275—1693, 6 db.), Sziget (1673, 1 db.), Szigliget (1419—1421, 2 db.), Szilágyföld (1630—1663, 2 db.), Szöllős (Veszprém megyében, 1082, 1296—1777, 21 db.), Szöllős (Tátika-vár tartozéka, Zalában, 1082, 1272—1693, 8 db.), Szöllős (Zalában, a Balaton mellett, 1082, 1222—1775, 49 db.), Szörcsök (l. Arkibánya-Szörcsök).

Tagyon (1512—1516, 2 db.), Tapolca (Zalában, 1272—1583, 5 db.), Tarcz (1641, 1 db.), Tát (Somogyban, 1082, 1350—1693, 6 db.), Tátika (Tadenka, 1272—1341, 2 db.), Telemer (másként Szécs, l. Zéch), Tikács (1766, 1 db.), Tomaj (1516, 1 db.), Tóti (1650, 1 db.), Tótvázsony (1082, 1345—1600, 9 db.), Török (1302—1776, 29 db.), Töttös

(1631, 1 db.), Tur (1082, 1293—1693, 5 db.), Tuzok (másként Tuzukteleke, 1082, 1350—1693, 13 db.).

Udvari (1222—1494, 11 db.), Ujlak (1259—1776, 19 db.).

Vámos (1275—1767, 36 db.), Váralja (1507, 2 db.), Város (1407, 1 db.), Vászoly (1082, 1174—1798, 62 db.), Vázsony (l. Tótvázsony), Véged (1419, 1 db.), Verőcze (1403, 1 db.), Veszprém oppidi urbarialia (1702—1768, 18 db.), Veszprém metalia (1082, 1350—1771, 62 db.), Veszprém oppidi nundinalia (1741—1742, 2 db.), Veszprém ecclesia cum altaribus et capitulum Vespr. in genere (1009, 1082, 1152—1778, 109 db.), Veszprém oppidum (1009, 1082, 1234—1780, 29 db.), Veszprém Ius gladii (1276—1775, 13 db.), Veszprém, decimalia (1370—1771, 7 db.), Veszprém, causae civiles sedis dominalis (1764 k., 2 db.), Veszprém, causae criminales (1774, 1 db.), Vigant (1082, 1335—1746, 10 db.), Vinyola (1478—1623, 8 db.), Visegrád (1009, 1257—1469, 3 db.).

Zala (1199—1425, 3 db.), Zalaapáti (l. Apáti), Zaladiensis comitatus decimalia (l. Szaladiensis com. dec.), Zalavár (l. Szalavár), Zamárdi (l. Szamárd), Zánka (1420—1516, 2 db.), Zárberény (l. Sárberény), Zarrazow (1082, 1350—1692, 6 db.), Zenthe (1407—1517, 3 db.), Zürcsük (1317, 1 db.).

2.

Intimata Dicasteriorum et Repraesentationes (1670—1846), a káptalanhoz érkezett iratok időrendi sorrendben katalogizálva.

3.

Correspondentiae officiosae iurisdictionum (1720—1847), a káptalan iurisdicciójával kapcsolatos iratok szintén időrendi sorrendben.

4.

Correspondentiae episcopales (1648—1847), a püspökök káptalanjához intézett levelei és rendeletei.

5.

Correspondentiae privatae (1667—1840), a káptalan magánügyeiről szóló levelezés.

6.

Fundationales (1743—1847), a káptalani alapítványok ügyei.

7.

Correspondentia in fundationalibus (1743—1847), a káptalan által kezelt alapítványok ügyében való levelezés.

8.

Contractus. Gazdasági vonatkozású szerződések, malom, rét, vendéglő stb. bérbeadása. A contractusok, melyek szintén birtok szerint vannak rendezve, a következő falvak történetéhez szolgáltatnak adatokat:

Abrahám (1793—1827, 12 db.), Almádi (1813—1824, 10 db.). Balácsa (1818—1838, 3 db.), Barnag (1780, 1 db.), Bere puszta (1829, 1 db.), Kisberény (1817, 1 db.), Nagyberény (1758—1825, 19 db.), Vörösberény (1817, 1 db.), Kisbozsók (1753—1828, 7 db.). Csapberk (1822, 1 db.), Csopak (1812—1836, 15 db.). Fokszabadi (1784—1831, 32 db.), Fok (1762—1772, 3 db.), Siófok (1780—1829, 32 db.), Füle (1776—1841, 37 db.), Füred (1786—1826, 24 db.). Gamásza (1809—1825, 6 db.), Garaboncza (1811—1831, 4 db.), Gelemér (1814, 1 db.). Hanta (1790—1817, 5 db.), Herend (1814—1824, 3 db.). Jutas (1811—1830, 11 db.). Kádárta (1778—1824, 14 db.), Kiliti (1784—1837, 61 db.), Kisfalud (1785—1832, 10 db.). Leányfalu (1790—1821, 4 db.), Lovas (1781—1827, 23 db.). Márkó (1782—1827, 7 db.), Merenye (1771—1831, 13 db.). Nosztor (1814—1818, 6 db.), Alsóörs (1812—1819, 16 db.), Felsőörs (1818—1819, 2 db.), Páhok (1814—1829, 3 db.), Paloznak (1798—1824, 11 db.), Peremarton (1791—1831, 26 db.), Pécsely (1762—1829, 32 db.), Rátóth (1777—1829, 24 db.), Ságvár (1783—1832, 32 db.), Kisszőlős (1813—1828, 3 db.), Ujlak (1829, 1 db.), Vámos (1812, 1 db.), Vászoly (1791—1824, 25 db.), Veszprém-uradalom (1812—1828, 1841, 30 db.), Veszprém város (1780—1840, 72 db.).

9.

Conscriptiones. Az egyes káptalani birtokokon a tizedek, állatok stb. összeírásai, a contractusoknál feltüntetett időben, vagyis az 1761—1820-as évekből. Ez is birtokok és évek szerint van leltározva.

10.

Annunciatio obitus alá az 1759—1846-os években a káptalanhoz érkezett halotti jelentéseket helyezték.

11.

Condolentiae de obitu alá pedig a veszprémi püspökök elhalálozásakor (1762—1843) a káptalanhoz beérkezett részvételek helyeztettek.

12.

Az *Executio testamenti* csoportba az egyes kanonoki végrendeletek végrehajtási iratai kerültek.

13.

Protocolla. Minőségük szerint több alcsoportra oszlanak.

I. *Protocolla capituli Vesprimiensis domestica*: a) Acta et conclusa capituli a. 1739., b) Acta et conducta capituli ab anno 1756. usque ad annum 1813., c) Prot. correspondentiarum officiosarum ab 1758., d) Acta et conclusa miscellanea ab a. 1814. — Fenti jegyzőkönyvek a káptalani ülések tárgyait tartalmazzák. A gazdasági jegyzőkönyvek közt is találunk ezekhez hasonlókat.

II. *Protocolla oeconomicalia*. — Ez a sorozat sincs leltározva, de a levéltár 1850. évbéli rendezése kapcsán a gazdasági ülések, stb.-ről szóló jegyzőkönyvek sorszámozottak. Az egész sorozat az 1495. évtől kezdődően 1820-ig bezárólag 57 folió kötetből állt, a 45. és 48. kötet azonban ma hiányzik. Történeti érték szempontjából az első kötet gazdaságtörténetünk egyik legbecsesebb forrása, mely tulajdonképen az 1495—1552-ik évek capituláris, azaz káptalani üléseinek jegyzőkönyve, melybe a káptalani jövedelmeket, azok szétosztását és egyéb kapcsolatos intézkedéseket írták be. A sorozat második kötete (1730—1762) szintén kapituláris jegyzőkönyv. A többi kötetek részben pénztári naplók, állat-kimutatások, gazdasági intézkedések jegyzőkönyvei. Idetartoznak a divizorok által vezetett könyvek is.

III. *Protocolla officii fiscalatus*. — A magánlevéltárnak „P. Fiscal.” jelzetű sorozata ez, mely a káptalan pereinek iratait, a perek szerint könyvekbe másolva és az egyes bíróságok által másolatban kiadva őrzi. Sorszám szerint a következők: 1. Veszprém vármegye előtt a szentkirályszabadjaiak ellen 1744-ben folyt per. 2. Freünfeld Katalin grófnőnek elhunyt férje, gróf Patachich Sándor hitelezői, Patachich Lajos gróf és többek közt a veszprémi káptalan ellen is 1748-ban folytatott pere. 3. A káptalani eltulajdonított bir-

tokokért és pedig Bercsény, Kovácsi, Bilge, Bánd, Nagygyimoth, Káloj, Tuzoktelek, Peremarton, Papkeszi, Leányfalva, Szentmártonföldje veszprémmegyei, Csánfalva, Vigant zalamegyei, Csaba somogymegyei birtokokért, a kisvámosi, patvásári, rosási birtokrészekért, a sólyi malmokért (mind Veszprém vármegyében), azonkívül Lulya somogyi és Fad tolnamegyei, Kispécsel és Ecsér zalamegyei falvak birtokrészeiért, valamint a mencselyi kúriáért és Essegvár feléért, végül a sári, péti és bándi malmokért 1734. január 12-én megindított pere. A 4. és 5. sorszámú kötet hiányozván, a 6. Veszprém városnak Vámos és Csatár elleni, 1756 december 13-án indított határpere. 7. A veszprémi urbárium ügyében 1758-ban újra felvett per. 8. A Veszprém birtoklása miatt a püspök és káptalana között 1750. május 13-án keletkezett pernek iratai. 9. A káptalannak a peremartoniak elleni, 1734. jan. 12-én indított pere. 10. Ugyanaz, még egy másolatban. 11. A peremartoni és péti határperben 1766. március 19-én és 20-án végzett tanukihallgatás jegyzőkönyve. 12. A veszprémi káptalannak a város ellen 1772-ben folytatott úrbéri pere. 13. Ugyanaz 1779-ben. 14. Simoga György káptalani ügyésznek 1779—1780-ból származó jegyzőkönyve. 15. A káptalannak a rátóti prépost elleni 1781. évi pere. 16. A veszprémieknek a püspöki és káptalani uradalmak, a Veszprémben lakó nemesek és a megyei tisztikar elleni panaszai, valamint az ezzel kapcsolatos vármegyei döntések és királyi rendeletek (1783). 17. A Divékújfalusi Újfalussy Pál báró által a Lengyel-Tóthi familia ellen 1726-ban indított perének iratai. 18. A vármegye 1804-ből származó kiadványa a Kádárta káptalani és Szentistván Zichy-birtok között 1802-ben történt határjárásról. 19. Fok, Fokszabadi, Kádárta és Rátót káptalani falvak lakosainak 1755. évi urbárium. 20. Felső- és Alsóórs, Lovas, Palóznak, Csopak, Füred, Szőlós, Nagypécsel, Vászoly, Kisfalud, Páhok, Merenye, Újlak és Garabonc káptalani birtokok urbárium. 1755-ből. 21. Kiliti, Ságvár, Nagyberény somogymegyei káptalani birtokok 1754. évi urbárium. 22. Gróf Zichy János és Istvánnak a veszprémi káptalan ellen 1764-ben Öskü, Pét pusztá és Peremarton határa ügyében indított pere. 23. A veszprémieknek a káptalan ellen Jutas és a „Marha Járó föld“ nevű rét miatt 1722-ben indított pere. Ez utóbbi perirat a Veszprém körüli káptalani birtokok XVI. századi történetéhez szolgáltat értékes adatokat. — Az utolsó két perirat nincs számozva, s így valószínűnek látszik az, hogy ezek a sorozat elején hiányzó

4. és 5. kötetével azonosak. A sorozat ugyanis nincs sem leltározva, sem katalogizálva.

E sorozatba beosztva találjuk a fiscalatusnak, azaz a káptalani ügyészségnek jegyző-, azaz iktatókönyveit. Ez eredetileg 7 kötetből álló sorozat, melyből azonban a második hiányzik, az 1811, 1813—1835. évek káptalani jogügyleteiről informál bennünket.

Ide sorozható az 1 kötetből álló és a „Veszprémi káptalan ügyviselői hivataljánál lévő Irományoknak Lajstroma, mely 1843. évi május holnap 18-án a Hivatal változásával készítettett.“ Természetüknél fogva e csoporthoz tartoznak a

IV. *Libri funduales és urbanales.* — 1. Kádárta falú (1808), 2. Kiliti, 3. Ságvár, 4. Nagyberény helységek, 5. a kiliti, 6. tódi és töreki, 7. ságvári, 8. nagyberényi és 9. a pécseli szőlőhegyek fundusos könyvei az 1827—1828-as évekből. 10. Füred (1780), 11. Csopak (1789), 12. az összes káptalani birtokok (1727), 13. Acsády püspöksége alatti birtokok, 14. Rátóth (1768) urbárium a végül 15. a „Pécselyi szőlőhegyre való Articulosok“ 1750-ből. Egyéb urbáriumok a fiskális jegyzőkönyvek között találhatók.

V. *Protocolla Miscellaneorum.* — Mint címe is mutatja, vegyes tartalmú könyvek, melyek a fenti sorozatokba nem voltak beoszthatók: a) De annis 1725—1727: Diversarum expeditionum. b) Puneta visitationis Diocesanae 1742. c) Capitula, solutiones censuum et erogationes xenodochii capitularis, 1760. d) Proventus et erogationes ecclesiae cathedralis, 1760. e) Correspondentiae archiepiscopi Strigoniensis. f) Visitatio canonica capituli sub episcopo Bajzath, 1780. g) Statuta capituli, 1780. h) Praescisio proventuum cum bonis episcopaliibus sede vacante, 1802.

14.

Mappae et delineationes.

A XVIII. század végéről és a következő elejéről származnak s a káptalan két központi uradalma szerint vannak rendezve. A veszprémi és merenyi uradalmak alá tartozó birtokok címe alatt 27, míg a kiliti uradalmat illetőleg 17 db. térképet és templom s egyéb ház tervrajzát találjuk itten. Két erre a célra készített pléh-szekrényben nyertek elhelyezést.

Rationes.

A levéltár leltárában nincsenek külön szám alá iktatva, de a fenti csoport után irattak be a következő számadások:

1. Rationes de fundationalibus ad archivum repositae anno 1833.
2. Rationes ecclesiae cathedralis pro annis 1739/40, 1767—1777, 1782—1786, 1801—1818.
3. Rationes sollicit. Capituli pro annis 1757—1809 cum defectu quorundam annorum.
4. Rationes seminarii S. Annae de annis 1756—1758, 1762, 1767—1776, 1791, 1796—1797, 1801/2, 1805/6, 1810/11.
5. Rationes de aedificio seminarii (1774, 1775, 1777.).
6. Rationes seminarii S. Pauli (1764, 1787—1809 és 1819.).
7. Rationes xenodochii Papensis (1798—1823.).

15.

Causae civiles et criminales.

Az egyes káptalani birtokokkal kapcsolatos, az 1800-as évekből származó perek iratai, birtokok szerint leltározva.

Acta irregistrata.

Mint már említettük, a fenti 1—15. cím alá sorozott magánlevéltári anyagból csak az 1. csoportba beosztottak nyertek a modern elvek szerinti leltározást. A többi félig rendezett anyag, eltekintve a kötetekbe és kötegekbe foglalt irományoktól, a levéltár többszöri költöztetése miatt annyira összekeveredett, hogy ma tudományos szempontból úgyszólván használhatatlan. Az 1850-es években eszközölt rendezés is félbemaradt, aminek következtében a XIX. század első feléből származó számadásokat szintén rendezetlen állapotban találjuk. Ezek, valamint az 1850-es évek után kivételes esetekben deponált iratok tehát még rendezésre várnak.

A leltározatlan anyagban találunk káptalani ülési jegyzőkönyveket, 1814-től 1883-ig négy ilyen kötetet (a megelőző kor hasonló jegyzőkönyvei részben a Prot. oeconomicalia, és részben a Prot. domestica csoportokban nyertek beosztást), uriszéki jegyzőkönyveket, melyek a részint Veszprémben és Kilitin, részint Zala vármegyében tartott uriszéki bírászkodás aktái, 1809. szeptemberétől 1848-ig, 8 folio alakú kötetbe másolva, amelyeket az 1840. évi 11. t.-c. értelmében 1840—1841-ben vezetett „Szóbeli Itéletek és birói Intézkedések“ 1 kötetből álló jegyzőkönyve egészíti ki, vannak itt továbbá alapítványi ügyekre vonatkozó iratok a XIX. század

első feléből, bár az alapítványi ügyeket a XIX. század folyamán külön e célra szervezett hivatal kezeli.

E rendezetlen iratanyagban találjuk továbbá a káptalani birtokokra vonatkozó és más káptalani elszámolásokat is.

A káptalan újabbkori iratai, főleg a gazdaságiak az elmúlt időkig a kápt. jószágkormányzóság épületében kezeltettek, ahonnan a közelmúltban az egyik üresen álló tiszti lakásba lettek átszállítva. Ennek rendezése is bizonyára több olyan levéltári kincset fog még feltárni, melyet a korábbi levéltárrendezők nem tartottak méltónak arra, hogy a székeskáptalan levéltárában helyezték el.

*

Letétként a káptalan levéltárában őriztetik a veszprémi püspökség levéltárának egy kiválogatott iratcsoportja is.

Biró Márton püspök a XVIII. században székhelyét Sümegről, a zalai püspöki javak uradalmi központjából Veszprémbe helyezte vissza. A püspöki levéltárat is visszahozták, azt a XVIII. század közepén rendezték és katalogizálták. A püspöki levéltár régi középkori anyagát a gazdasági levéltárba beosztva, mint annak integráns részét, a püspökség három uradalma szerint és ennek keretén belül az egyes püspöki javak és egyéb vegyes címek alatt katalogizálták, míg a püspökség egyházi iratait, az újabbakat adminisztratív okokból kifolyólag külön kezelték. Az előbbi, az úgynevezett gazdasági levéltár, ahová a püspökség középkorból átmentett iratai is kerültek, 1895-ig a püspöki residentiában nyert elhelyezést, amikor is a hely hiánya miatt a jószágkormányzóság épületébe szállították át. Az átszállítást megelőzőleg a fontosabbaknak vélt iratokat a XVIII. században katalogizált anyagból kiválogatták és azokat „Litteralia instrumenta jura episcopatus Vesprimiensis tangentia” cím alatt a székeskáptalan levéltárába helyezték örök letétként. Ezt az iratanyagot a püspöki levéltárral együtt, más alkalommal fogom ismertetni.

DR. LUKSICS PÁL.